

Εφημερίδα

ΗΜΕΡΗΣΙΑ

« Αυτοί που εμποδίζουν τις ριζικές μεταρρυθμίσεις »

6 Σεπτεμβρίου 2003

ΗΜΕΡΗΣΙΑ
6/9/03

.....
ΑΡΘΡΟ ΤΟΥ Σ. ΚΟΣΜΙΔΗ

**Αυτοί που
εμποδίζουν
τις ριζικές
μεταρρυθμίσεις**

Κάποιοι επιχειρούν να βολεψούν
πίσω από τη σημαία του εκσυγ-
χρονισμού **ΣΕΛ. 12**

.....

Ο ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΔΕΝ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΩΣ ΣΗΜΑΙΑ ΕΥΚΑΙΡΙΑΣ

Ποιοι εμποδίζουν τις ριζικές μεταρρυθμίσεις

Στόχος των μεταρρυθμίσεων είναι προφανώς η προσαρμογή στις εξελίξεις, η βελτίωση της ποιότητας και του επιπέδου ζωής, το γενικότερο δημόσιο και κοινωνικό συμφέρον, η κοινωνικά συνοχή. Ξεκινώ από τις αρχές οι οποίες πρέπει να προεβούν από τους μεταρρυθμιστές.

Πρώτον: Η μεταρρύθμιση χρειάζεται τη φιλοσοφία της, δηλαδή μια κεντρική ιδέα πρωτοβουλιών, που εντάσσονται σε έναν «υψητό» και μεγάλο ορατικό στόχο, που τερβαίνει και αφίνει πίσω τις αντιθέσεις. Και το όραμα και ο στόχος πρέπει να είναι η ισχυρή κοινωνία.

Δεύτερον: Η μεταρρύθμιση στηρίζεται στην ηθική της, δηλαδή σε αξίες και αρχές, όπως η ισότητα των ευκαιριών, το κοινό συμφέρον, η ωφέλεια για τους περισσότερους και κυρίως τους αδύνατους, ο σεβασμός στα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα και στους δημοκρατικούς θεσμούς. Ομιλώ για ηθική που δεν κραδαινει ρόπαλα και δεν υποκρίνεται ιδιαιτελή κίνητρα, όπως «φύγε συ, να 'ρθω εγώ».

Τρίτον: Οπλο των μεταρρυθμίσεων είναι η δυναμική και η ψυχή τους, δηλαδή η πνοή, ο ψυχραιμους ενθουσιασμός και η πίστη στο εγχείρημα και στη βεβαιότητα ότι αυτό είναι για το καλό της κοινωνίας και των κοινωνιών.

Η μεταρρύθμιση δεν είναι πολιορκητικός κριός και δεν σπώνει πολεμικές ιαχές, γιουρούσια ή λαϊκούς αγωνιστές.

Τέταρτον: Τη μεταρρύθμιση πρέπει να διακρίνει μετριοπάθεια, αίσθηση του μέτρου, νηφάλια γενναιοδωρία, ανοικτό πνεύμα, χαμηλοί τόνοι και αναγνώριση των λαθών σε χειρισμούς μεταρρυθμίσεων. Η διολίσθηση στο δογματισμό απαξιώνει τον μεταρρυθμιστή και ακυρώνει την προσπάθειά του. Η μεταρρύθμιση προωθείται για το συμφέρον της κοινωνίας και όχι για την ικανοποίηση της απαρρέσκειας και του εγωισμού του μεταρρυθμιστή.

Πέμπτον: Αναγκαία είναι η συνέπεια στις μεταρρυθμιστικές πρωτοβουλίες. Δεν υπάρχει επλεκτική μεταρρύθμιση. Το μεταρρυθμιστικό πνεύμα ή θα διαινέται από συνέπεια ή θα θα είναι μεταρρυθμιστικό.

Εκτον: Η μεταρρύθμιση πρέπει να έρχεται στην ώρα της, εντός και τόπου και χρόνου. Ούτε ναυρί, σε ακατάλληλους χρόνους ή χωρίς ολοκλήρωση του σχεδιασμού, ούτε αργά, όταν η ώριμηση έχει γίνει σίτη.

Εβδομον: Βασικά αρχή είναι η ειλικρίνεια των μεταρρυθμίσεων. Οι πολιτικές παρατάξεις, αλλά και οι κατ' ιδίαν πολιτικοί, στο πλαίσιο του ανταγωνισμού μέσω του εντυπωσιασμού χρησιμοποιούν αυτάρεσκα λέξεις που αποκρύπτουν την πραγματικότητα, όπως μεταρρύθμιση, αναβάθμιση, ανασυγκρότηση, επανίδρυση, αναμόρφωση, αναδιοργάνωση, ανανέωση, αλλαγή, εκσυγχρονισμός. Κάτω από τα σεντόνια των λέξεων συχνά υπάρχει κενό.

Και έφθασα στους κανόνες που απαιτούν στο ερώτημα πώς σχεδιάζεται και προωθείται η μεταρρύθμιση. Τους αναφέρω συνοπτικά σε τίτλους.

Πρώτον: Αποτύπωση, ακτινογράφηση, χαρτογράφηση, απεικόνιση, ανατομία του θεσμού, του φαινομένου, της κατάστασης, του χώρου, του τομέα, όπου εφαρμόζονται πρώτα ή προχωρημένα στάδια παθολογίας, που τείνει να καταστεί ενδημική.

Ο ΣΚΡΑΤΗΣ ΚΟΣΜΙΑΝΗΣ - ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ

σμός και προσδιορισμός του προβλήματος. Η αναμφισβήτητη και ασφαλής διάγνωση της παθολογίας, συνιστά εγγύηση για την αναζήτηση της προσφορότερης θεραπείας. Μεταρρύθμιση δεν προωθείται με δόξια και μάγια.

Δεύτερον: Δικαιολόγηση της ανάγκης κυβερνητικής παρέμβασης. Αυτό σημαίνει εξήγηση γιατί η παρατηρούμενη παθολογία απαιτεί μεταρρυθμιστική πρωτοβουλία της πολιτείας και δεν μπορεί άλλως πώς, με άλλα μέσα αυτορρύθμισης να θεραπευθεί. Η μεταρρύθμιση πετυχαίνει, όταν την παίρνουν στα χέρια τους οι ωφελούμενοι.

Τρίτον: Πειστικότητα ότι μεταξύ εναλλακτικών λύσεων η επιλογή της μιας είναι η προσφορότερη για την επίλυση του προβλήματος. Συναφώς, ποια είναι τα όργανα, τα εργαλεία και τα μέσα εφαρμογής της λύσης. Σχεδιασμός και χρονοδιάγραμμα εφαρμογής της δέσμης μέτρων που απαιτούνται για την υλοποίηση του σχεδίου.

Τέταρτον: Ευελιξία, δηλαδή διαρκής προσαρμογή και μικροαλλαγές που δεν ακυρώνουν το στόχο. Οι μεταρρυθμιστές πρέπει να βρίσκονται νωερά και διαρκώς γύρω από ένα τραπέζι συνεργασίας και να έχουν υπόψη ότι συχνά η αλήθεια που νομίζουν ότι αποκάλυψαν δημοκρατικά δογματισμό και ορθοδοξία που σκοτώνει.

Πέμπτον: Επιλογή συμμαχικών, διαμόρφωση ευνοϊκών συσχετισμών και σχεδιασμός αντιμετώπισης αντιδράσεων. Βάζοντας πλώρη για κάπου, είναι αναγκαίο να ξέρετε προς τα που ταξιδεύετε. Επιλογή χρόνου, όπου το μεταρρυθμιστικό ρεύμα κινδευ

Η μεταρρύθμιση δεν είναι πολιορκητικός κριός και δεν σπώνει πολεμικές ιαχές, γιουρούσια ή λαϊκούς αγωνιστές

μονεύει πολιτικά και ιδεολογικά. Εκτον: Διαφανής αξιολόγηση του κόστους και του οφέλους και επικοινωνιακή κατάδειξη της κατανομής των ωφελημάτων για την κοινωνία ή ευρύτερα στοιχεία αυτής. Διάλογος με ατζέντα, με αρχή και τέλος, με αντιπαλότητες και συγκρούσεις, χωρίς αδιέξοδες και ατέρμονες συζητήσεις. Εβδομον: Διαρκής παρακολούθηση της υλοποίησης του σχεδίου, διορθωτικές προσαρμογές και παρεμβάσεις, όπου χρειάζεται, συνεχής ενημέρωση του κοινού και σάδειξη των ωφελημάτων της μεταρρυθμι

Πρώτο ερώτημα: Σταδιακή μεταρρύθμιση ή μεταρρυθμιστική ρήξη; Δεν υπάρχει απάντηση άπορο - μούρο, αλλά απάντηση κατά περίπτωση. Και αυτή θα λαμβάνει υπόψη το βάθος των ριζών αγκυλώσεων και δεσμών της υπάρχουσας κατάστασης, την ώριμηση της ανάγκης παρέμβασης, την εμπειρία προσπαθειών που επιχειρήθηκαν στον ίδιο χώρο, ενταύθα και αλλαχού.

Δεύτερο ερώτημα: Δικαιολογείται μία κυβέρνηση μακράς θητείας να μεταρρυθμίσει ακόμα και δικές της μεταρρυθμίσεις; Ναι, διότι οι εξελίξεις απαιτούν διαρκείς προσαρμογές. Η ίδια η εξέλιξη μεταρρυθμίζει τις μεταρρυθμίσεις. Φερ' ειπείν, για όσο στο μέλλον ο μέσος όρος ζωής θα αυξάνει τόσο θα απαιτείται κάποια νέα ασφαλιστική μεταρρύθμιση.

Τρίτο ερώτημα: Πρέπει να μετράμε το πολιτικό κόστος; Ναι, αλλά να το μετράμε σωστά. Σε κάθε περίπτωση να προσαρμόζουμε ανάλογα τη στρατηγική μας κι όχι να εγκαταλείψουμε την προσπάθεια. Πράγματι, το πολιτικό κόστος συχνά είναι πιο βαρύ και ανυπέβλητο από το οικονομικό. Συχνότερα, όμως, υπερεκτιμάται το βάρος του ή ακόμα σε μερικές περιπτώσεις αποδεικνύεται ανύπαρκτο. Μία μεταρρύθμιση ενδέχεται να είναι πιο ώριμη από όσο νομίζουμε. Σε κάθε περίπτωση, το πολιτικό κό

Υπάρχει εκθρόνιση των μεταρρυθμίσεων; Μα φυσικά, ο συντηρητισμός. Συντηρητισμός είναι η άγνοια, η παραπληροφόρηση κι ο συντεχνιασμός

στος δεν πρέπει να συντηρεί την απραξία. Τέταρτο ερώτημα: Χρειάζονται πάντοτε μεταρρυθμίσεις για όλα; Όχι. Συχνά, απλές διαχειριστικές ή οργανωτικές παρεμβάσεις, αβροϊζόμενες, επιτυγχάνουν μεγαλύτερο όφελος, από μία μεγαλόστομη θεσμική μεταρρύθμιση. Επί παραδείγματι, στο χώρο της υγείας, απαιτούνται παρεμβάσεις στα νοσοκομεία και τις λοιπές μονάδες παροχής υπηρεσιών υγείας, που αριθμητικά δεν λείπουν, με στόχο την αναβάθμιση της ξενοδοχειακής υποδομής και στελέχωση σε νοσολευτικό προσωπικό.

Πέμπτο ερώτημα: Θέλουμε πραγματικά όλες τις μεταρρυθμίσεις που δηλώνουμε ότι θέλουμε; Δέχεται ο καθένας από μας να πληρώσει ένα μικρό ατομικό κόστος για μία μεταρρύθμιση που θα επφέρει μεγάλο κοινωνικό όφελος ή προτιμούμε να συνεχίζουμε να πληρώνουμε η κοινωνία το βαρύ κόστος της μη μεταρρύθμισης για να διατηρήσουμε εμείς το πενικρό ατομικό μας όφελος; Αυτό είναι δύσκολο ερώτημα. Για παράδειγμα, η ελληνική κοινωνία επιθυμεί ειλικρινά την καταπολέμηση της διάφορας; Το 90% συμφωνεί πως υπάρχει διάφορα στο δημόσιο βίο, αλλά, προσέξτε, μόλις το 1% τοποθετεί τη διάφορα και τη διαπλοκή στα σημαντικά προβλήματα της χώρας. Μήπως αιτία της ανοχής είναι η συνεισφορά; Το 90% συμφωνεί πως υπάρχει διάφορα στο δημόσιο βίο, αλλά, προσέξτε, μόλις το 1% τοποθετεί τη διάφορα και τη διαπλοκή στα σημαντικά προβλήματα της χώρας. Μήπως αιτία της ανοχής είναι η συνεισφορά;

Εκτο ερώτημα: Γιατί πολλές φορές οι μεταρρυθμίσεις αποτυγχάνουν ή καθυστερούν; Γιατί το παλιό αρνείται να πεθάνει και το νέο δεν εννοεί να γεννηθεί. Ή γιατί δεν λαμβάνεται υπόψη ότι τίποτε δεν κινείται και δεν εξελίσσεται εν κενώ και ότι οι θεσμοί είναι προϊόντα άλλοτε αιματηρής εναποκαταστάσεως.

πραγμάτευσης. Οι κανόνες αγνοούνται ή παραβιάζονται, οι αρχές υποκινούνται σε εκπτώσεις, οι μεταρρυθμιστές φυλλορροούν. Η μεταρρύθμιση είναι η ομηρική Πηνελόπη του πολιτικού λεξιλογίου. Στην πόρτα της διαγκωνίζονται πολλοί ακατάλληλοι μνηστήρες.

Εβδομο ερώτημα: Υπάρχει εκθρόνιση των μεταρρυθμίσεων; Μα φυσικά, ο συντηρητισμός. Συντηρητισμός είναι η άγνοια, η παραπληροφόρηση κι ο συντεχνιασμός. Είναι η αδιαφορία, η κατεστημένη αδράνεια και το βόλεμα. Είναι η υποταγή της κοινωνίας στα συμφέροντα των λίγων. Κάθε φορά και κάποιων άλλων «λίγων». Συντηρητισμός είναι ο διασπασμός, η αναποφασιστικότητα και η αναβολικότητα. Η συντηρητική κοινωνία είναι στασιάζει, δεν ανανεώνει θεσμούς και πρόσωπα, δεν προοδεύει. Ο συντηρητισμός δεν είναι δυσμενές πρόνομο μιας παρατάξης, είναι ιδιότητα ανθρώπων αγκυροβλημένων ή αγκυροβλημένων, ανθρώπων ξέπνοων.

Απέναντι στο συντηρητισμό στέκεται ο εκσυγχρονισμός που δεν είναι μία τάση ή ένας ιδεολογικός προσανατολισμός. Είναι διαρκής αδιάρητη ανάγκη, μονόδρομος στην κατεύθυνση της πρόοδου, της ισχυροποίησης της κοινωνίας. Δεν είναι σημαία κάποιων που αυτοαποκαλούνται εκσυγχρονιστές, συντασσόμενα ιδιαιτελώς σε ένα ρεύμα, επειδή φαίνεται να πλησιάζουν. Ο εκσυγχρονισμός πετυχαίνει

στην Ελλάδα σε πείσμα κάθε αντίδρασης. Είναι επιτυχία του εκσυγχρονισμού το εκτυφλωτικό φως, που φωτίζει πιο έντονα από ποτέ, όχι μόνο το δρόμο μπροστά, αλλά και τις εσπίδες όπου υπάρχει ακόμα οπισθοδρόμηση και καθυστέρηση. Αποτέλεσμα σχεδιασμένων μεταρρυθμίσεων είναι η ισχυρή Ελλάδα της ΟΝΕ, της αναπτυξιακής πορείας και της δημοσιονομικής σταθερότητας, της Στόας του Αττάλου και των Ολυμπικών Αγώνων, της ελπίδας και της προοπτικής, του πολιτισμού και της ιστορίας. Αυτή η Ελλάδα κάνει ακόμα πιο αισθητή την παρουσία της «μικρής, της άλλης Ελλάδας» της μιζέριας και της προχειρότητας, της οπισθοδρόμησης και της εσωστρέφειας, του καιροσκοπισμού και της ιδιοτέλειας. Για να συγκλίνουμε πραγματικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση με περισσότερο εκσυγχρονισμό, να στερεώσουμε την ισχυρή Ελλάδα, την ισχυρή κοινωνία και να στείλουμε οριστικά στο παρελθόν τη «μικρή Ελλάδα», που δεν ταυριάζει στους Έλληνες. Η μικρή Ελλάδα κατάλληλα καθοδηγούμενη πρέπει να συγκλίνει στο επίπεδο της μεγάλης. Όλοι για όλους, ο καθένας για όλους και όλοι για τον καθένα.

Γι' αυτό η μεταρρύθμιση είναι σήμερα πιο επίκαιρη από ποτέ. Γι' αυτό ο εκσυγχρονισμός είναι η μοναδική στρατηγική για την πραγματική σύγκλιση.